

Ikebana

Bloemsierkunst met mensen met dementie: Ikebana in Matia

Een interventie, gebaseerd op Ikebana en uitgevoerd door Eusebi Zubillaga

matia
vivir con sentido

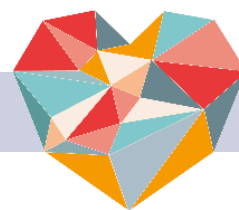

Dementia
in Cultural Mediation

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

De activiteit

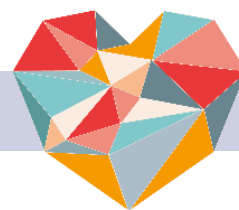
Titel van de activiteit

Ikebana.

Samenvatting

Ikebana, Japans voor "levende bloem", is een term die gebruikt wordt om te verwijzen naar de kunst van het bloemschikken in Japan. Door haar werk als vrijwilliger in diverse Matia-centra heeft Eusebi een intieme band ontdekt tussen mensen met dementie en bloemen.

Inhoud

Doelgroep

Ikebana is een praktijk die door alle mensen kan worden beoefend. Mensen met verschillende graden van dementie kunnen er baat bij hebben.

Doel

De doelstellingen van dit project zijn:

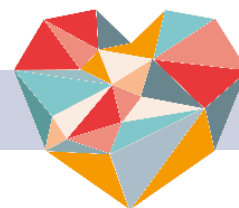
1. dat personen met dementie zich weer gewaardeerd en geliefd voelen.
2. hen te laten genieten van/in het moment en hen via een nieuwe dagelijkse stimulans opnieuw een uitdaging te geven.

"Flow, en dat je de Ikebana bent. Het concept is: Ik ben de bloem, ik ga een workshop geven en ieder van jullie is de bloem. Het is als het strippen van de roos om de essentie te behouden. Zoek een vertegenwoordiging van elke persoon in de bloem".

Partners

Ikebana vereist een opgeleide professional die de sessies kan ontwikkelen met één of meer mensen met of zonder dementie. De beschreven activiteit werd ontwikkeld als een vrijwillige interventie in samenwerking met een verpleeghuis voor ouderen. Het is van essentieel belang om ook de familieleden erbij te betrekken, door hen de schikking te tonen zodra ze klaar en gecorrigeerd is.

Praktisch

Locatie

De activiteit vindt plaats in een ruimte van een woonvoorziening voor ouderen. De mensen die deelnemen aan de activiteit wonen en worden verzorgd in het wooncentrum. De ruimte voor de activiteit moet aan een paar basisvereisten voldoen. Voorzie: een tafel, stoelen om op te zitten (niet nodig voor rolstoelgebruikers), daglicht en een aangename kamertemperatuur.

Dag, tijd & tijdsduur

De activiteit werd aangeboden met een variabele frequentie en een periodiciteit van minstens één keer per maand. De activiteit duurt ongeveer een uur.

Groepsgrootte

De activiteit werd uitgevoerd met een groep van 7 à 8 personen. Het zou met kleinere groepen kunnen worden gedaan, maar met grotere groepen zou de vrijwilliger mogelijk de controle verliezen en niet meer in staat zijn elke persoon naar behoefte te begeleiden.

Organisatie & begeleiding

Eén vrijwilliger is voldoende om een sessie te begeleiden.

Materialen & faciliteiten

Elke compositie heeft twee of drie bloemen nodig. De vrijwilliger koopt de beste bloemen die ze kan vinden. De bloemen worden gekozen op basis van de kennis die de vrijwilliger heeft van de mensen met wie zij samenwerkt: voor ieder verschillend. Voorzie voor elke deelnemer een vaas uit aardewerk, verschillend in kleur en vorm (naargelang de smaak van de deelnemers). Iedereen moet een element hebben dat "Kenzan" heet (een ronde ijzeren basis met een structuur van stekels die ervoor zorgt dat de bloemen blijven staan).

Andere benodigde materialen zijn: een zak, water, een speciale schaar en spullen om de bloemen te dragen.

Kosten

Aangezien de activiteit door een vrijwilliger werd uitgevoerd, waren er voor de deelnemers geen kosten aan de activiteit verbonden. Er moet echter wel rekening gehouden worden met de kosten voor de bloemen voor elke sessie, één keramische pot voor elke deelnemer en een “kenzan” voor elke deelnemer. Hoewel de meeste Ikebana professionals deze materialen in hun bezit hebben, moet bij het ontwerp van de activiteit en het voorzien van de materialen, rekening gehouden worden met het aantal deelnemers. De kenzan is betaalbaar (rond de 10 euro), maar er moet rekening gehouden worden met minimaal 1 kenzan per deelnemer.

Badges

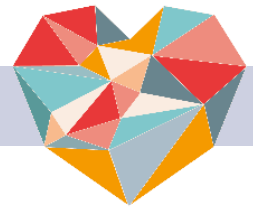
Het is niet nodig om naamkaartjes te gebruiken. Tijdens de eerste sessie leren de deelnemers elkaar kennen en ontstaat er een band. Omdat het aantal deelnemers laag is, leren deelnemers elkaar gaandeweg, op informele basis, kennen.

Aandenken

De bloemstukken blijven in het zicht en worden getoond aan de familieleden. Het bloemstuk wordt, volgens de keuze van de deelnemers, geplaatst in bijvoorbeeld hun kamer, op doorgangplaatsen in het centrum, als versiering van de wooneenheden, enz.

Na afloop

Na de activiteit blijft het bloemstuk in het zicht van de sociale omgeving. Voor de persoon zelf biedt het een kunstuiting die het innerlijk van de persoon communiceert.

Communicatie

Deze activiteit werd ontwikkeld in het kader van een samenwerking tussen een specifieke vrijwilliger en het zorgcentrum. Er werd geen communicatieplan ontwikkeld.

Registratie

De activiteit werd in het centrum aangeboden zonder formele inschrijving. Iedereen die over voldoende communicatieve en cognitieve capaciteiten beschikte, werd aangesproken en uitgenodigd om deel te nemen. Bij personen met een cognitieve stoornis die hen verhinderde om de uitnodiging tot deelname te kunnen begrijpen, werd overleg gepleegd met de familie en het multidisciplinaire team van het centrum, zodat ook deze personen de activiteit konden bijwonen en eraan deelnemen. Aangezien de activiteit in stilte kan worden ontwikkeld (met fysieke begeleiding en modellering), is een diepgaande of complexe uitleg van de activiteit niet nodig. Daardoor kan deelname op een natuurlijke en spontane manier ontstaan.

Beschrijving & Programma

De begeleider moet een ikebana-opleiding gevolgd hebben om de activiteit te kunnen ontwikkelen en mensen bij de ervaring te betrekken. Anders betreft het een bloemschik-activiteit met andere doelstellingen en procedures (maar geen ikebana).

Voor de sessie, zoekt de begeleider de allerbeste bloemen die ze kan vinden, wat deze persoon een extra motivatie geeft. Ze moet elementen bijeenzoeken om een compositie te maken, die voor elke bloem verschillend zal zijn. Dit vereist een interne reflectie van de vrijwilliger die tracht om, volgens de filosofie van ikebana, de juiste materialen te vinden voor elke persoon. "Als je de persoon visualiseert is het gemakkelijker om de bloem-elementen voor elke persoon te vinden". De vrijwilliger moet ook een tas, water en een speciale schaar kopen/ bij hebben. "Ik merkte dat ik elke dag veel bloemen moest meenemen, ik zat altijd in de bloemen".

De begeleider begon de sessie met het aanbieden van een zoetheid. Bij aanvang van de activiteit nam iedere persoon (7-8 personen) zijn/haar plaats in. Iedereen had een keramisch potje, verschillend in vorm/kleur, of zocht een potje uit dat men leuk vond. Vervolgens is, om de bloemen te kunnen plaatsen, een materiaal nodig, dat "Kenzan" heet.

De uitleg van de activiteit kan zowel verbaal of non verbaal gebeuren. De vrijwilliger legt uit en/of toont hoe de bloemen geplaatst moeten worden, maakt correcties en geeft feedback. Om een boeiende, doch harmonieuze compositie te maken zijn minstens twee of drie bloemen nodig. Deelnemers die de functionele mogelijkheid ontberen om zelf de bloemen te plaatsen, kunnen dat doen met ondersteuning van de begeleider. Ze krijgen feedback gebaseerd op de Ikebana filosofie. De activiteit past zich aan de mogelijkheden van de persoon aan. Als iemand bijvoorbeeld problemen heeft om de bloemen in een keramieken vaas met hoge rand te plaatsen, kan voorgesteld worden om een andere vaas gebruikt worden. De activiteit heeft een therapeutische achtergrond vanuit een specifiek mensbeeld en speelt in op: zelf-begrip, verandering van perceptie van het dagelijkse leven door de filter van ikebana, zelfcorrectie en complexe persoonlijke ontwikkeling. Om dat te bereiken, moet de begeleider opgeleid zijn in de ikebana kunst.

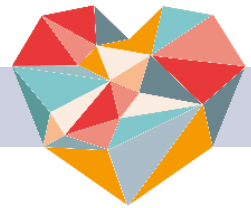
"De activiteit maakt het mogelijk om op een zeer diep niveau met mensen te communiceren, gebaseerd op beleving. Communicatie op deze manier is niet ingewikkeld. Zelfs met de persoon met de meeste problemen, die aan het zwaaien was. Hij was zo opgewonden en enthousiast dat hij wachtte op de dag dat het opnieuw ikebana was".

"Iedereen houdt van bloemen. Een voorbeeld: In het begin was er een persoon met wie je niet kon communiceren. Op het moment dat ze begon, kon ze de bloemen niet direct neerzetten. Ik verwisselde het aardewerk voor een vaas, een heel eenvoudige ingreep. De persoon was een buitengewone schilderes, ik observeerde in haar schilderij de kleuren waarmee ze altijd werkte, ze zocht naar diezelfde kleuren in de bloemen. Het was een soort liefde. Door de bloemen te begiftigen met de kleuren van haar werk, was ze in staat om de compositie te voltooien.

Centraal staan:

- Stimulatie: de activiteit stimuleert de deelnemers om zichzelf voor te stellen.
- Genieten: "Oh, dit is wat ik het allerleukste vond in mijn hele leven".
- Emotionele reflectie: "Ik ben opgestaan, ik ben al helemaal gelukkig. Ik geef er niet meer om te sterven, ik zal in vrede sterven".
- Zinnvolle en motiverende activiteit: Mensen kleden zich op voor activiteiten, ze zeggen dingen zoals: "de bloemen zijn onze vriendinnen".
- Gepersonaliseerde activiteit: Elke persoon maakt zijn ikebana, die altijd anders zal zijn. Als je de persoon visualiseert is het makkelijker om de elementen voor elke persoon bijeen te zoeken.
- Eigenwaarde: de begeleider zal mensen openbloeien. In staat zijn om via de activiteit met hen te communiceren deed hen groeien. Door de bloemen is een persoon gemakkelijk te modelleren: je leest een persoon af aan de bloemen. Het laat toe om positieve dingen te zeggen, en hen gevoelig te maken voor het feit dat de bloemen hen representeren/zijn. Zo kweek je eigenwaarde. Dat merkten we ook aan hoe de personen zich kledden.
- Herinnering: "We gaan terug naar de jaren voor je een vriendje had, of getrouwd was, toen je nog heel jong was. Het is als het maken van metaforen."

Evaluatie

Deze praktijk wordt momenteel niet geëvalueerd, grotendeels vanwege de abrupte stopzetting van de praktijk als gevolg van COVID-19. Wanneer de praktijk weer wordt hervat, zal een observationele schaal worden toegepast om het voordeel van de praktijk te bepalen.

Checklist, wanneer wat doen

Een maand voor de activiteit

- Rekruteren van en een eerste ontmoeting met de deelnemers.
- Verzamelen van het nodige materiaal.
- Organiseren van tijd en plaats.
-

De week voor de activiteit

- Afstemmen met het zorgcentrum.
- Garanderen dat er participanten zullen zijn.
- Verzamelen van geïnformeerde toestemmingen (indien nodig).
-

De dag voor de activiteit

- Het materiaal controleren.

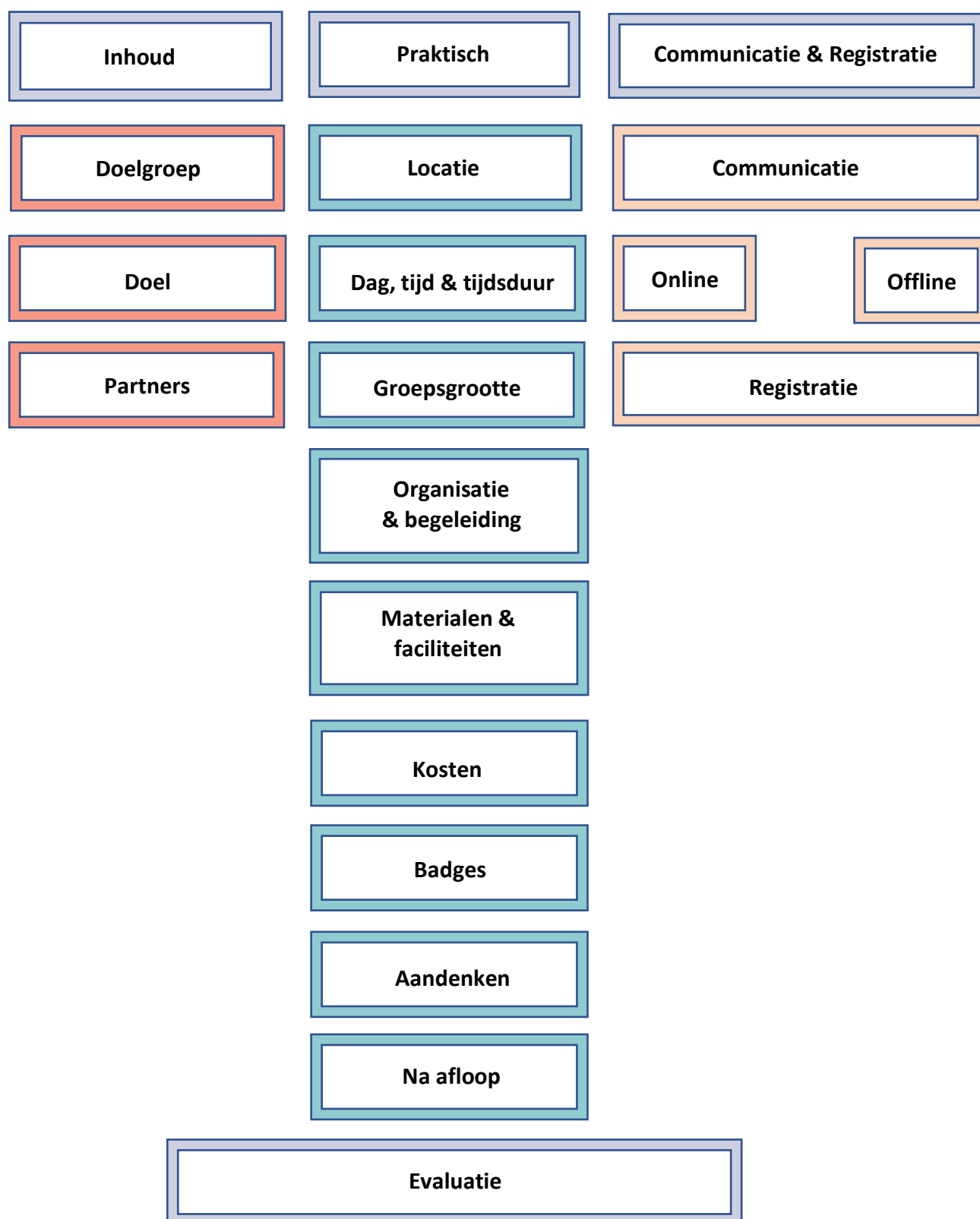
Dag van de activiteit

- Bloemen aankopen.
- Het nodige materiaal regelen.
- De deelnemers verzamelen.
- Begin van de activiteit met een traktatie en een warme begroeting.
- Het ontwikkelen van de activiteit.
- Afspreken waar de bloemen zullen staan.
- Beginnen met het plannen van de volgende sessie, nu de relatie met de deelnemers (verder) is opgebouwd, en een beter begrip van de anderen is ontwikkeld.

Corona

COVID-19 verhinderde dat de activiteiten konden doorgaan. We hopen dat de activiteiten snel opnieuw kunnen worden opgestart in een veilige omgeving, in de open lucht of binnenshuis, dankzij nodige garanties inzake vaccinatie, gezondheidsmaatregelen, enz.

Aandachtspunten

matia

fundazioa